

SIVILOMBUDSMANNEN

Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt
Fengselsleder Nils Leyell Finstad
Postboks 1 Kalbakken
0901 Oslo

Helseavdelingen
Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt
Leder Christin Halvorsen
Postboks 1 Kalbakken
0901 Oslo

Vår referanse
2016/327

Deres referanse

Vår saksbehandler
Jonina Hermannsdottir

Dato
20.12.2016

Svar på oppfølgingsbrev fra Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt

Det vises til fengselets brev av 31.oktober 2016 og brev fra helsetjenesten ved Bredtveit fengsel av 25. oktober 2016. I de to brevene orienterer fengselet og helsetjenesten om oppfølgingen av anbefalinger gitt av Sivilombudsmannen i rapport oversendt 20. juni 2016 i etterkant av Sivilombudsmannens forebyggingsenhetens besøk til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt 15.–16. mars 2016.

1. Generelt om oppfølgingen av anbefalingene

Fengselet synes å ha gjennomført en grundig oppfølging av besøksrapporten på rekke områder og har gitt en god redegjørelse for dette arbeidet i sitt brev. Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt har iverksatt flere tiltak for å følge opp de anbefalingene som ble gitt i besøksrapporten. Sivilombudsmannen vil knytte noen merknader til enkelte av anbefalingene.

2. Uteområder

Sivilombudsmannen merker seg positivt at fengslet har åpnet ny hage i tilknytting til skolen og biblioteket og at denne nå inngår som en del av luftegården. Dette har økt luftegårdens areal og tilført den et område med planter, sittegrupper og gåarealer.

Fengselet opplyser videre å ha ytterligere planer for oppgradering og utsmykking av luftegården blant annet med mulig bistand fra Sparebankstiftelsen, Statsbygg og KORO (Kunst i offentlig rom).

3. Særlig sårbare grupper

Når det gjelder anbefaling om at innsatte med bevegelseshemming bør sikres likeverdige soningsforhold som andre innsatte har ombudsmannen merket seg fengselets orientering om at anbefalingen ikke kan oppfylles. Dette tenkes løst ved at innsatte med bevegelseshemming gjennomfører straffen i lavsikkerhetsavdelingen B2, eller i et annet fengsel med høysikkerhet for kvinner med kvinneplasser som er bedre tilrettelagt. Det vises i denne sammenheng til Sivilombudsmannens rapport fra besøk til Kragerø fengsel der det konstateres at heller ikke dette fengselet har plasser som er tilgjengelige for innsatte med bevegelseshemming.

Ombudsmannen minner om at FNs standard minimumsregler for behandling av innsatte (Mandelareglene) presiserer at innsatte som har fysiske, mentale eller andre hemninger skal ha tilgang til likeverdige soningsforhold.¹

4. Bruk av sikkerhetscelle

Ombudsmannen merker seg at fengselet har etablert nye rutiner som skal sikre at det foretas en individuell vurdering av behovet for full visitering ved innsettelse på sikkerhetscelle og at det registreres i tilsynsloggen hvilke klær innsatte har tilgang til under opphold i sikkerhetscelle.

5. Utelukkelse av fellesskapet som forebyggende tiltak

Når det gjelder fengselets opphørsvedtak og gjennomgang av vedtaksrutiner, har Sivilombudsmannen merket seg fengselets orientering om at vedtaksrutinene er innskjerpet og at det fortløpende kvalitetssikres at det blir fattet opphørsvedtak når vedtak om utelukkelse av fellesskapet avsluttes.

6. Følelse av trygghet

Fengselet opplyser videre at der innen 31.12.2016 skal innarbeides en skriftlig rutine for håndtering av klager knyttet til vold, trusler, overgrep eller seksuell trakassering og at informasjon om kontaktbetjentenes rolle skal tydeliggjøres overfor innsatte.

7. Mannlige betjenter i et kvinnefengsel

Fengslet oppgir å ha endret sine rutiner slik at det nå alltid skal være to betjenter i sikkerhetsavdelingen ved bruk av sikkerhetsseng, hvorav én skal være kvinne.

Videre oppgir fengslet endring i rutiner når det gjelder intime situasjoner som kan oppstå i forbindelse med bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng. Det oppgis at den nye rutinen innebærer at det kun er kvinnelige betjenter som skal bistå innsatte direkte i den intime

¹ FNs standard for minimumsregler for behandling av innsatte (Mandela reglene) vedtatt av FNs Omgeneralforsamling 17. desember 2015, se regel 5 nr. 2.

situasjonen, dersom sikkerhetsmessige eller bemanningsmessige forhold ikke umuliggjør dette.

8. Innlåsningsrutiner

I svarbrevet fremkommer det at fengselet ikke har ressurser til å sikre at alle innsatte får minimum åtte timer utenfor cellen hver dag, slik internasjonale standarder tilsier.

Vi merker oss at fengslet har gjort endringer internt i avdelingene for å sikre at avdeling 1 og 3 får noe mer utetid. Dette har, slik det fremkommer i brevet, gått på bekostning av utetiden til avdeling 2 og 4.

Dette ikke er en tilfredsstillende løsning for de innsatte. Sivilombudsmannen fastholder at fengslet må sikre at alle innsatte som ikke er ilagt restriksjoner, har anledning til å tilbringe minst åtte timer utenfor cellen hver dag, inkludert i helgene.

Dette er også et forhold Sivilombudsmannen vil ta opp overfor overordnet myndighet.

9. Avdeling 3

Når det gjelder ombudsmannens anbefaling om at fengslet bør finne alternativer til at nyinnsatte settes sammen med innsatte med psykiske lidelser eller andre innsatte med store behov for oppfølging, merker vi oss positivt at fengslet har anmodet om en opprettelse av en ressursavdeling jfr. Straffegjennomføringsloven § 10, 2 ledd. Det noteres også at fengselet utarbeider en ny rutine for plassering av nyankomne innsatte ved fengselet.

10. Inkomstsamtale

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet har planer om å utarbeide en forenklet og oppdatert utgave av informasjonsheftet innsatte får ved inkomst. Vi registrerer videre at denne vil bli oversatt til aktuelle språk og at arbeidet skal prioriteres.

Det er også notert at fengselet har gjort endringer skjemaet for inkomstsamtale slik at innsattes eventuelle omsorg for barn blir registrert.

11. Informasjon til utenlandske innsatte

I fengselets svarbrev fremkommer det at fengselet i for liten grad bruker tolk, og at budsjettmessige rammer ikke gjør det mulig å bruke tolk i særlig større grad enn det som gjøres i dag. Fengselet skal ha fått avslått søknad om midler til skjermtolk, men vil på nytt søke om midler til skjermtolk i 2017.

Utenlandske innsatte ofte kan være ekstra sårbare ved at de befinner seg langt unna hjemsted, kultur, familie og annet nettverk. Dette og andre forhold gjør at utenlandske innsatte er mer utsatte for isolasjon.

Vi støtter fengslets beslutning om å søke igjen om midler til skjermtolk.

Under forebyggingsenhetens besøk til Bredtveit fengsel var nesten 40 prosent av innsatte med utenlandsk bakgrunn. Behovet er derfor stort for moderne tekniske løsninger som skjermtolk eller Skype (se punkt under) som skal sikre at de innsattes rett til informasjon blir ivare tatt.

12. Kontakt med pårørende

Når det gjelder muligheten for å bruke videokonferanse/Skype viser Sivilombudsmannen til at det er etablert en slik løsning i Trondheim fengsel for utenlandske innsatte med barn i hjemlandet. Denne løsningen finnes også ved Ullersmo fengsel, avdeling Norgerhaven. Det understrekes at en slik ordning er spesielt viktig i et fengsel hvor et stort antall innsatte har sin familie utenfor Norge.

Sivilombudsmannen vil også understreke at Bredtveit fengsel er landets eneste forvaringsinstitusjon for kvinner. Kvinner som er dømt til forvaring vil derfor risikere i mindre grad enn andre innsatte å kunne dra nytte av nærhetsprinsippet i kriminalomsorgen, som tilsier at en innsatte skal kunne sone så nærme sitt hjemsted som mulig. For denne gruppen og det store antallet utenlandske kvinner som oppholder seg i fengselet vil videokonferansen/Skype kunne være et viktig verktøy for å opprettholde kontakt med familie og venner.

13. Helsetjenester

I svarbrevet fra helsetjenesten ved Bredtveit fengsel av 25. oktober 2016, fremkommer det at helseavdelingen til enhver tid er bemannet med erfarne kvinnelige sykepleiere og at alle som ønsker det, får tilbud om legekonsultasjon med kvinnelig sykepleier tilstede. Videre fremkommer det at ved behov for gynekologisk undersøkelse, vil det alltid bli tilrettelagt for at dette skjer hos en kvinnelig gynekolog.

Sivilombudsmannen leser helsetjenestens brev slik at anbefalingen om at det bør legges til rette for at innsatte som av ulike grunner har et ønske om en kvinnelig fastlege bør få tilgang til det, ikke vil bli gjennomført.

Det understrekes at innsatte ikke har samme mulighet som andre til å velge og eventuelt bytte fastlege. Denne begrensningen gir helsetjenesten et spesielt ansvar for å lage løsninger som legger til rette for at alle innsatte får den helsehjelpen de har behov for og krav på. Det vises til besøksrapporten der det konstateres at kvinner i fengsel på flere områder er en særlig utsatt og sårbar gruppe, blant annet som følge av at mange av dem tidligere har vært utsatt for seksuelle overgrep og har prostitusjonserfaring.

Fra et forebyggingsperspektiv er det viktig at innsatte ikke lar være å oppsøke legen eller å gi en åpen beskrivelse av sine helseplager, fordi de opplever det som problematisk å ha en åpen relasjon til en mannlig allmennlege. Sivilombudsmannens funn fra flere fengsler hvor det oppholder seg kvinner gir grunn til å holde fast ved at det bør legges til rette for at innsatte, som av ulike grunner har et ønske om en kvinnelig fastlege, får tilgang til dette.

Avslutningsvis takker vi for orienteringen om de endringene fengselet har iverksatt etter Sivilombudsmannens besøk. Med dette avsluttes oppfølgingen av besøket til Bredtveit fengsel. Et eventuelt nytt besøk vil bli gjennomført når Sivilombudsmannen vurderer dette hensiktsmessig.

For ombudsmannen

Helga Fastrup Ervik
kontorsjef

Jonina Hermannsdottir
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

Kriminalomsorgen region øst	Dokumentsenter, Postboks 694	4305	SANDNES
Kriminalomsorgsdirektoratet	Postboks 694	4305	SANDNES
Justis- og beredskapsdepartementet	Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Helse- og omsorgsdepartementet	Postboks 8011 Dep	0030	OSLO